

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแก

อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดย
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแก
อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทย มีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแก ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตใน วงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541) ได้จำแนกไว้รวม 10 สาขา คือ

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จัก ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ ขะลอกการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้าน การบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถ พึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้

ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

3. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและ รักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทาง ด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค้า การ สหสมและ บริการกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและ โภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกัน คุณภาพชีวิต ของคนให้ เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ทั้ง ขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขา การจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และ ปรับใช้หลักธรรม ค วสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้ บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณีบุญประเพณีชาวนา เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่
ตำบลทุ่งแก อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

ประเพณีวันสงกรานต์ สงกรานต์ หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ 13 - 15 เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. 2431 และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้น ปีใหม่จนถึง พ.ศ. 2483

ประเพณีวันเข้าพรรษา "เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด 3 เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี เรียกว่า "ปุริมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือวันที่ พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุกล่าวตักเตือนกัน ด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ หังหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรรม กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง 1 เดือน คือตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 (วันเพ็ญเดือน 12) ระยะเวลานี้เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	จักสานไม้ไผ่	นายบัญชา ว่องไว	80 หมู่ 4
2	จักสานไม้ไผ่	นายสมนึก เพ็งคำ	หมู่ 4
3	จักสานไม้ไผ่	นายน้อย แสนสุวรรณ	หมู่ 5

ด้านการแพทย์ไทย

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การรักษาพิษงู การต่อกระดูกหัก	นายอารมณ สีสานาจ	19 ม.8
2	โรคกระเพาะ ต่อมลูกหมาก	นายสุรชาติ ประชานันท์	278 ม.5
3	กระเพาะอาหาร	นายสมเกียรติ โพนมัน	129 ม.9
4	ปวดขา ปวดเอว ปวดตามร่างกาย	นายหนูพันธ์ คำไข	39 ม.8
5	กระเพาะอาหาร มดลูก ตกขาว	นายสง ชัยวงษา	14 ม.9
6	นวดคลายเส้น	นายศุภมาศ ทารจางสิทธิ์	138 ม.9
7	โรคทางเดินอาหาร ปรับสมดุลร่างกาย	นางทองฤทธิ วงศ์ทองแก้ว	145 ม.4
8	โรคกระเพาะ ปวดหลัง	นางเล็ก ชัยวงษา	14 ม.9
9	นวดตามเส้น โรคกระเพาะ โรคเลือดจาง	นายธวัชชัย มุทาพร	223 ม.5
10	โรคกระเพาะ ปวดหลัง	นางสาวคำเพียน ชัยวงษา	152 ม.9
11	โรคกระเพาะ ปวดหลัง	นางวงเดือน โพนมัน	129 ม.9
12	โรคกำเริบในเด็ก งูสวัด	นายคุณเดช สุนันตา	87 ม.7
13	โรคกระเพาะ ปวดหลัง	นายบุญหลาย บุญเลิศ	152 ม.9
14	กระเพาะอาหาร ลำไส้	นายเชื่อม ภาษาดี	6 ม.4
15	ต่อกระดูก	นายสงวน ปิ่นใจ	31 ม.1
16	สมุนไพรบำรุงน้ำมัน	นายประเสริฐ แก้วมีสี	8 ม.1

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	สารภัญญะ	นางบุญจันทร์ เทาะเหิน	ม.4
2	สารภัญญะ	นางสำลี ดวงผุยทอง	ม.4

ด้านศิลปกรรม

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	พ็อนรำ	นายหาญ แก่นท้าว	ม.4
2	พ็อนรำ	นางวิไล พันโพคา	ม.5

ด้านเกษตรกรรม

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	ปุ๋ยชีวภาพ	นายจันทาย โทวะดี	ม.10
2	พืชผักสวนครัว	นายสุทิต วงทองแก้ว	ม.4
3	พืชผักสวนครัว	นายปกรณ์ สีสมพาน	ม.4

ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	หมอปราหมณ์ สุขวิญ	นายแดง อำนาง	ม.4
2	หมอปราหมณ์ สุขวิญ	นายอารมณ สีสานาง	ม.8
3	หมอปราหมณ์ สุขวิญ	นายประทาย จองระหงส์	ม.6
4	หมอปราหมณ์ สุขวิญ	นายผัน สุวรรณโคตร	ม.2